БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА

ИИНЧ

гр. София 1113, ул. „Акад. Георги Бончев", бл.6, ет.5/6, тел./факс 8703217

УТВЪРЖДАВАМ,
ДИРЕКТОР:
/Проф. д-р А. Христова/

Етичен кодекс

Приет от Общото събрание на учените и специалистите в ИИНЧ-БАН на 10.05.2012 г. Кодексът е съобразен и е в съответствие с Етичния кодекс на българските учени, Етичния кодекс на Дружеството на психолозите в България и Етичния кодекс на Дружеството на социолозите в България.

1. Въведение

Институтът за изследване на селението и човека (ИИНЧ) е самостоятелен научноизследователски институт в рамките на Българската академия на науките.

Учените и специалистите в ИИНЧ са призвани да създават и развиват надеждни и валидни системи на знанието, базирани на изследвания в областта на психологията и демографията. От тях се очаква да следват стандартите на добрата професионална практика и да се отнасят с уважение към колегите си, изследваните от тях лица, правителствените и граждански органи и организации, фирмите, медиите и всички други заинтересовани от резултатите от техния труд структури и лица.

Те са задължени да съдействат в институциите и сред обществеността да се развива практиката на информираните съждения и избори, отнасящи се до човешкото поведение и за подобряване на условията на живот на хората и обществото като цяло.

Учените и специалистите в ИИНЧ приемат за своя отговорност и задължение да следват нормите на настоящия Етичен кодекс, изготвен в съответствие с фундаменталните принципи на човешкия морал.

2. Етични принципи

2.1. Уважение на достойнството и правата на личността

Учените и специалистите в ИИНЧ имат необходимото уважение и допринасят за спазването на фундаменталните права и достойнството на всички хора. Те уважават правото на личен живот, конфиденциалност и независимост на хората.

2.2. Компетентност

Учените и специалистите в ИИНЧ полагат усилия да поддържат и повишават професионалната си компетентност. Те познават границите и ограничеността на експертните си знания и умчения и спазват изискванията на професионалните стандарти за ефективна научноизследователска дейност в областта на психологията и демографията.

2.3 Отговорност

Учените и специалистите в ИИНЧ имат съзнание за професионалните си отговорности към изследваните от тях лица, клиентите, професионалната общност и обществото като цяло. В своето поведение като изследователи и експерти, а също и в личен план се стремят да не накърняват престижа на ИИНЧ и на БАН.

2.4. Почтеност

Учените и специалистите в ИИНЧ държат на почтеността и коректността в науката, в преподаването и практическата си дейност, както и в отношенията си с колегите и клиентите си. В дейността си са честни, безпристрастни и открити. Не допускат под каквато и да е форма присвояване на чужди научни и практически постижения, отнемане на чуждо авторско право, кражбата на чужди идеи и фалшифицирането на чужди трудове.

3. Етични норми.

3.1. Зачитане правата и достойнството на хората

Учените и специалистите в ИИНЧ:
3.1.1. Следва да запазват в тайна лични данни и факти, станали им известни при или по повод на изпълнение на изследователската им дейност.

3.1.2. Следва да отчитат, но да се предпазват от свръхинтерпретация на индивидуалните различия, дължащи се на културата и ролевите стереотипи, включително и тези, дължащи се на нарушения, полова и етническа принадлежност, сексуална ориентаця, раса, националност, възраст, религия, език и социално-икономически статус.

3.1.3. В ролята си на експерти или медийни коментатори на обществени събития трябва да се отграничават от практиките, които са резултат от некоректни пристрастия и/или могат да доведат до нестраведливи дискриминации.

3.1.4. Следва да се държат възпитано и да проявяват уважение и толерантност към всички, с които са в професионални и непрофесионални отношения.

3.2. Компетентност

Учените и специалистите в ИИНЧ:
3.2.1. Работят в рамките на професионалната си компетентност, обусловена от образование, квалификация, тренинг и опит.

3.2.2. Познават ограниченията на процедурите за определени дейности, както и рамките на валидността на заключенията, които могат да се направят при различни обстоятелства и за различни цели.

3.2.3. Трябва да поддържат и повишават професионалните си знания и умения, както и да подпомагат този процес при колегите си в института.

3.2.4. Трябва да се стремят в дейността си към аргументирано доказване на научната достоверност на използваните теоретични модели, изследователски техники, хипотези, изводи и препоръки.

3.3. Отговорност

Учените и специалистите в ИИНЧ:
3.3.1. Носят морална отговорност за качеството и последиците от професионалните си действия.

3.3.2. В максималната възможна степен гарантират, че разлаботваните от тях методи за оценка и въздействие върху хората не се прилагат неправомерно.

3.3.3. Не допускат злоупотребата със знание или форми на приложна активност и се стремят да сведат до минимум вредата, която може да се предвиди и е неибежна.

3.3.4. Поемат обща отговорност за научноизследователската, преподавателската и приложната си дейност, включително и за съзнателното приемане на етичните стандарти.

3.4. Почтеност

Учените и специалистите в ИИНЧ:
3.4.1. Имат задължението да са себерефлексивни и да отчитат границите на личната си и професионална компетентност.

3.4.2. Трябва да са честни и точни при представяне на информация и научноизследователски резултати и факти, като не премълчават алтернативни хипотези, доказателства или обяснения.

3.4.3. Следва да избягват ситуации, при които с действията си използват професионалните си пълномощия и статут в личен интерес и в интерес на свързани лица.

3.4.4. Задължени са да подлагат само на обоснована критика професионалните действия на колегите си и при съмнения в неетичност и/или конфликт на интереси да инфомират писмено Етичната комисия към ИИНЧ.

4. Мерки за прилагането на Етичния кодекс (ЕК)

4.1. ЕК подлежи на задължително спазване от всички учени и специалисти в ИИНЧ.
4.2. ЕК следва да се доведе до знанието на всички учени и специалисти в ИИНЧ и това се удостоверява лично чрез подпис.
4.3. Общото събрание на учените и специалистите в ИИНЧ избира сред колегите със стаж в института чрез тайно гласуване "Комисия по професионална етика" в състав от 3 души.
4.4. Мандатът на Комисията по професионална етика (КПЕ) и нейния председател е 5 години.
4.5. КПЕ приема сигнали за неспазването на норми от Етичния кодекс само в писмен вид. Право на сигнали, както и на лична защита имат всички учени и специалисти в ИИНЧ, ръководството на ИИНЧ и БАН.
4.6. КПЕ изготвя решенията и препоръките си само при наличие на пълен консенсус.
4.7. При доказани случаи на нарушения на професионалната етика КПЕ информира в писмена форма Научния съвет и Директора на ИИНЧ за търсене на дисциплинарна отговорност.
4.8. Изменения и допълнения в Етичния кодекс се извършват по реда на неговото приемане.
4.9. Етичният кодекс влиза в сила от датата на приемането му: 10.05.2012 г..
4.10. Молба и приложения за издаване на становище на Етичната комисия, приети от НС при ИИНЧ (Протокол № 8/ 20.05.2022 г.)

До
Етичната комисия
на Институт за изследване на
населението и човека – БАН

М О Л Б А
за становище

От.....
Секция.....
Департамент.....

Относно: Провеждане на научно изследване

Уважаеми членове на Етичната комисия,

Във връзка с провеждането на експерименталната част от научно изследване..... ..... се обръщам към с молба за анализ на приложените от мен документи, свързани с изследването и предоставяне на становище относно съответствието му с етичните стандарти за провеждане на научно изследване на ИИНЧ-БАН.

Неразделна част от настоящата молба са следните приложения:

Приложение 1: Обща информация и изследователски дизайн на изследването
Приложение 2: Информационен лист за участниците в изследването
Приложение 3: Информирано съгласие

Дата: С уважение:

Приложение 1

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ
И ДИЗАЙН НА ПРОУЧВАНЕТО

Обща информация за проучването

1. Тема на проучването
2. Период на работа по проучването
3. Вид на проучването (планова тема/проект)
4. Ръководител на проучването/проекта
5. Финансираща програма/организация

Постановка на проучването*

1. Цел, задачи и хипотези на проучването. Изследвани лица.
2. Методи на проучването
3. Процедура на проучването
4. Обработка на резултатите

***Описва се достигнатият етап на проучването**

Приложение 2

ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ ЗА УЧАСТНИЦИТЕ В ИЗСЛЕДВАНЕТО

ЗАГЛАВИЕ НА ПРОУЧВАНЕТО:

ВОДЕЩ ИЗСЛЕДОВАТЕЛ:

НАУЧНА ИНСТИТУЦИЯ:

ЕТИЧНИ ПРИНЦИПИ
Проучването се провежда, съобразно Европейския етичен кодекс за почтеност на научните изследвания, Етичния кодекс на служителите в БАН и Етичния кодекс на ИИНЧ-БАН, както и съобразно **секция 8 (Изследователска и публикационна дейност) от Етичните принципи на Американската Психологическа Асоциация (American Psychological Association, APA)***.

ВЪВЕДЕНИЕ
Нашето намерение е да Ви предоставим точна и ясна информация, за да можете да прецените дали желаете или не желаете да участвате в проучването. Затова прочетете внимателно този информационен лист за участниците и след това можете да зададете всички възникнали въпроси във връзка с проучването. Ако прецените, можете да се консултирате с всеки, когото смятате за подходящ.

ДОБРОВОЛНО УЧАСТИЕ
Трябва да знаете, че Вашето участие в това проучване е доброволно и можете да изберете и да не участвате. Ако решите да участвате в проучването, можете да промените решението си и да оттеглите Вашето съгласие по всяко време.

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРОУЧВАНЕТО
Описание на проучването:
Участници:
Цел:
Принос за обществото и науката:

ПОЛЗИ И РИСКОВЕ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ВАШЕТО УЧАСТИЕ В ПРОУЧВАНЕТО**

Ползи за участниците в проучването:
.....
.....
.....
.....

Рискове от участието в проучването:

Не съществуват преки рискове от проучването. Въпреки това, ако възникнат определени притеснения в процеса на изследването можете да ги споделите с екипа на програмата, в която сте включени.
Ако Вие или екипът, който работи с Вас считате, че участието в изследването може да представлява риск за Вашето здраве, участието Ви в изследването може да бъде прекратено.

Съществуват следните рискове, свързани с участието в проучването: .....
.....
.....
.....

ПОВЕРИТЕЛНОСТ
В рамките на изследването ще се събира основна социо-демографска информация (пол, възраст, образование, семеен статус и др.) и субективни отговори на въпроси и задачи, оценяващи **когнитивни, личностни и** .....** характеристики. Всички данни ще бъдат съхранявани на сигурни сървъри и ще бъдат анализирани на колективна основа.
Всички лични данни ще бъдат третирани в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г., относно защитата на физическите лица по отношение на обработката на лични данни, на свободното им разпространение и съответните местни закони.
Събраните данни от проучването ще бъдат идентифицирани с код, така че обратна идентификация на изследваните лица няма да е възможна. Само изследовател и упълномощени лица, свързани с проучването, ще имат достъп до посочения код и се задължават да използват тази информация единствено за целите, посочени в проучването. Поверителността на тези данни ще бъде запазена и при публикуване на резултатите от проучването. ***

КОНТАКТИ ЗА ВРЪЗКА С ЛИЦЕ, ПРОВЕЖДАЩО ПРОУЧВАНЕТО:
Моля, свържете се с нас, ако имате въпроси или се нуждаете от допълнителна помощ.
Име:
Електронна поща:

*В случаите на провеждане на психологични проучвания
**Попълва се, съобразно спецификите на конкретното проучване
***Текстът се включва в информационния лист само в случаите на проучване на специфични целеви групи при теренни изследвания

Приложение 3

ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ

ЗАГЛАВИЕ НА ПРОУЧВАНЕТО:

_____
_____

ОСНОВЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛ:

_____

_____*
(Име и фамилия на участника в изследването)

Запознат/а съм с начина и целта за събиране на данни, свързани с проучването и тяхното използване. Съгласен/а съм данните ми да бъдат съхранявани в базата данни, свързани с изследването. Информиран/а съм, че анализът на данните с цел публикуването им с научна цел ще се извършва единствено в анонимна форма. Информиран/а съм, че мога да оттегля моето съгласие за участие в изследването по всяко време, без никакви последствия.

Доброволно давам съгласието си да участвам в проучването.

_____*

(Подпис на изследователя)

_____*
(Подпис на участника)

Дата:

ОТМЕНЯНЕ НА СЪГЛАСИЕТО:

Аз, г-н/г-жа _____*

Оттеглям съгласието, дадено за моето участие в посоченото по-горе проучване.

Дата:

_____*
(Подпис на участника)

***Посочените данни се попълват само при провеждане на теренни изследвания**